

I. Verslo ir gyventojų našta palengvinantys sprendimai, kurie įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbų programos projektą ir kuriuos reikia kuo greičiau priimti:

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 2, 75, 91, 92 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4402

Siukiama panaikinti pridėtinės vertės mokesčio (PVM) skirtumo grąžinimui taikomus apribojimus, kad pagerėtų PVM mokėtojų padėtis: atsisakyti jų apyvartinių lėšų įšaldymo, susidarancio dėl veiklos ypatumų, verslo ciklų, sezoniškumo ir kitų veiksnių.

Mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 14 ir 87 straipsnių pakeitimo įstatymas ir jo lydimaiais teisės aktais siūloma lanksčiau užskaityti susidariusias mokesčių permokas. Jei bus priimtas šis pasiūlymas, Sodros administruojamų socialinio draudimo įmokų ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų permoka bus galima padengti Valstybinės mokesčių inspekcijos administruojamų mokesčių nedamoką ir atvirksčiai. Tas pats galios ir muitams bei kitoms skoloms valstybei. Tai leis mokesčių mokėtojams laisviau tvarkytis su pinigų srautais, jų neišaldyti. Mokesčius mokėti bus greičiau ir paprasčiau.

Pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 9 ir 49 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas XIIP-4115

Siūloma leisti taikyti pinigų apskaitos principą įmonėms, kurių metinė apyvarta nesiekia 2 mln. eurų. Tai reiškia, kad smulkiosios įmonės PVM nuo parduotų prekių mokėtų ne tuomet, kai išrašo pardavimo sąskaitą, o tuomet, kai gauna apmokėjimą už prekes ar paslaugas. Tai – puiki idėja, taikoma užsienyje, Ji leidžia įmonėms laisviau subalansuoti pinigų srautus, neišaldo mokėjimų, mokesčių nereikia mokėti avansu, kas sudaro didelę našta smulkiajam verslui.

Mažųjų bendrijų įstatymo Nr. XI-2159 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIP-3227

Siūloma leisti mažųjų bendrijų vadovams sudaryti su mažąja bendrija civilinių paslaugų sutartis, kurios neturi darbo sutarčių požymių. Vyriausybė nepritarė tokiam pasiūlymui – esą, įteisinus siūlomus pakeitimus, gali pasitaikyti atvejų, kai sudarant paslaugų teikimo ar darbų atlikimo civilines sutartis su mažąja bendrija, būtų siekiama sumažinti mažosios bendrijos pelną. Vyriausybės logika paprasta – užkardyti kelią galimiems pažeidimams. Tačiau ne visos mažosios bendrijos – galimos pažeidėjos. O pažeidimus nustatyti – mokesčių administratoriaus prievolė. Vien dėl to, kad ateityje gali pasitaikyti piktnaudžiavimo atvejų, nebūtina sukurti tokios tvarkos, kuri apsunkintų visų mažųjų bendrijų veiklą. Juk šiuo metu mažosios bendrijos narys ne tik negali turėti darbo santykių su mažąja bendrija, jis taip pat negali mažajai bendrijai skolinti, išnuomoti automobilio ar nekilnojamojo turto. Todėl mažosios bendrijos steigėjai priversti ieškoti kitų finansavimo šaltinių apyvartinėms lėšoms papildyti, o tai kelia papildomų sunkumų, ypač pradant verslą.

II. Verslo ir gyventojų našta didinantys sprendimai, kurie įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbų programos projektą ir kuriuos siūlome išbraukti iš programos:

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 6, 18(2) ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas XIIP-3953

Siūloma individualios veiklos pajamoms, viršijančioms 35 000 eurų per metus, nuo 15 iki 20 proc. didinti gyventojų pajamų mokesčio tarifą. Taip pat 20 proc. dydžio efektyvusis gyventojų pajamų mokesčio tarifas būtų taikomas metinėms pajamoms, viršijančioms 45 000 eurų per metus. Šiuo metu joms taikomas 15 proc. dydžio tarifas.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 6, 10, 11, 14, 23, 29, 30, 32 ir 34(1) straipsnių pakeitimo įstatymo projektas XIIP-4039(5)

Savarankiškai dirbančiųjų padėtį dar labiau pablogintų siūlymas taikyti tokias pačias „Sodros“ įmokų „lubas“ kaip ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį. Įmokų lubos – suma, nuo kurios nebepriskaičiuojamos socialinio draudimo įmokos – padidėtų nuo 43 iki 60 vidutinių mėnesio darbo užmokesčių.

Taip pat siūloma suvienodinti savarankiškai dirbančių asmenų įmokų bazę: didinant individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario įmokų bazę (nuo 50 iki 60 proc. išsiimamos lėšų sumos), bet mažinant įmokų bazę (nuo 90 proc. iki 60 proc. apmokestinamųjų pajamų) asmenims, kurie verčiasi individualia veikla, ūkininkams ir jų partneriams, deklaruojantiems pajamas.

Pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 5 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas XIIP-4406

Griežtėja reikalavimai norint pasinaudoti lengvatiniu 5 proc. dydžio pelno mokesčio tarifu – jei anksčiau juo galėjo pasinaudoti susijusios įmonės, kurių bendras darbuotojų skaičius neviršijo 10-ies arba pajamos neviršijo 300 tūkst. eurų, tai dabar įmonės privalės atitikti abu reikalavimus. Tai yra, jose kartu turės darbuotis ne daugiau kaip 10 darbuotojų, o jų bendra apyvarta privalės neviršyti 300 tūkst. eurų. Atkreiptinas dėmesys, kad Europos Sąjungoje mikroįmonėmis, kurioms taikomi palengvinti reikalavimai, laikomos bendrovės, kurių darbuotojų skaičius neviršija 10, o apyvarta – 2 mln. eurų.

Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 138 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIP-1853

Siūloma suteikti darbuotojams, auginantiems ir vieną vaiką (pagal šiuo metu galiojančią tvarką – auginant du vaikus) iki dvylikos metų, papildomą poilsio dieną per mėnesį (arba sutrumpinamas darbo laikas dviem valandomis per savaitę), mokant darbuotojui jo vidutinį darbo užmokestį.

Darbo kodekso 138 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIP-3218

Siūloma suteikti apmokamą laisvą dieną per mėnesį tiems darbuotojams kurie turi neįgalius (0-25 proc. darbingumo lygio), sergančius konkrečiomis ligomis arba vyresnius nei 70 metų tėvus arba vieną iš tėvų.

Neįvertintos tokių dosnių pasiūlymų ekonominės pasekmės, kaip tai atsilieps Lietuvos verslams, jų konkurencingumui ir pagaliau patiems darbuotojams.

Darbo kodekso 118 straipsnio 4 dalies pakeitimo įstatymo projektas XIIP-1995

Darbo kodekso pakeitimas, pagal kurį pasyvus budėjimas namie būtų prilyginamas darbui darbovietėje.

Dabar pasyvus budėjimas namie nėra laikomas darbo laiku, išskyrus faktiškai atliktų veiksmų laiką. Pasyviai budėdamas namie darbuotojas turi būti pasiekiamas darbdavio ir pasirengęs atlikti tam tikrus veiksmus, bet darbuotojas gali užsiimti asmenine veikla ir pasirinkti savo buvimo vietą, o jam sumokama už faktiškai atliktą darbą.

Pakeitimas nepagrįstai padidintų darbdavių išlaidas, nes jie turėtų mokėti ne tik už atliktą darbą, bet ir už laiką, kai darbuotojas gali užsiimti kita veikla, taip pat kito darbdavio apmokama veikla.

Darbo kodekso Nr. XII-2603 141 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIP-3004

Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad minimaliosios mėnesinės algos dydis būtų apskaičiuojamas atsižvelgiant į praeitų metų ketvirto ketvirčio ir einamųjų metų pirmųjų trijų ketvirčių šalies vidutinio darbo užmokesčio vidurkį, kurį skelbia Lietuvos statistikos

departamentas ir negalėtų būti mažesnis negu 55 proc. šio laikotarpio vidutinio darbo užmokesčio. Tolimesnis minimalaus atlyginimo didinimas tik pagilintų ekonominę krizę ir sukurtų didesnę nedarbą ir neleisti įmonėms priimtų lanksčių sprendimų siekiant išsaugoti darbo vietas.

Darbo kodekso 123 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIIIP-1831

Darbo kodekso pakeitimai, kurie numato, kad mažmeninės prekybos įmonėms būtų draudžiama dirbti paskutinį mėnesio sekmadienį ir švenčių dienomis. Dabar matome kaip svarbu, kad parduotuvės dirbtų tada, kai to labiausiai reikia žmonėms ir galėtų prisitaikyti prie netikėtų pokyčių.

Už darbą poilsio ir švenčių dienomis mokamas dvigubas tarifas. Priėmus sprendimą, mažmeninės prekybos įmonėse dirbantys žmonės netektų galimybės užsidirbti daugiau. Kai kurių mažmeninės prekybos įmonių būtent savaitgaliais gaunamos pajamos sudaro reikšmingą dalį pajamų, draudimas dirbti savaitgaliais tokiose įmonėse gali lemti ir darbo vietų mažėjimą.

Be to, tai selektyvus draudimas ir sudarys skirtingas sąlygas mažmeninės prekybos įmonėms, kurios prekiauja stacionariose prekybos vietose ir internetinėse parduotuvėse. Tai yra viena priežasčių, dėl ko Europos komisija rekomenduoja atsisakyti prekybos laiko ribojimų savaitgaliais ir švenčių dienomis. Tokios tendencijos stebimos ir tarp Europos Sąjungos šalių.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIIIP-278

Siūloma praplėsti užstato už vienkartinės pakuotes sistemoje dalyvaujančiųjų pakuočių kiekius ir rūšis. Šios sistemos plėtra padidins įmonių kaštus ir guls ant pirkėjų pečių.

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo Nr. I-1495 pakeitimo įstatymo projektas XIIIIP-4344

Siūloma keisti intensyviai auginamų naminių gyvulių kiekio ribas, nuo kurių priklauso, ar planuojamai ūkinei veiklai yra privalomas poveikio aplinkai vertinimas, ar atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo. Taip pat siūloma nustatyti, kad intensyviai auginant tam tikrą galvijų ar ančių skaičių būtų privalomas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas. Nuostatos griežtesnės nei reikalauja ES direktyvos.

Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo Nr. IX-886 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIIIP-4345 - siūloma keisti sanitarinių zonų atstumus. Griežtinamos nuostatos padidintų įmonių kaštus.

Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 151 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-

3603(2) Įstatymo projekto tikslas – uždrausti mažmeninės prekybos vietose viešai eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius, su tabako gaminiiais susijusius gaminius ir įrenginius, skirtus šiems gaminiams vartoti. Neįvertinta, kaip siūlomas pakeitimas paveiks verslo aplinką, ypač smulkų ir vidutinį verslą. Mažos parduotuvės neabejotinai turės didelių išlaidų, kad įsirengtų įrenginius tabako ir su juo susijusioms prekėms slėpti. Taip pat numatytas laikotarpis prisitaikyti nepakankamas įgyvendinti numatomus ribojimus.

III. Mokesčių mokėtojų našta didinantys sprendimai, kurie įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbų programos projektą ir kuriuos siūlome išbraukti iš programos arba įvertinti naujai:

1. Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 15, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 831 straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas XIIP-3846

Siūlomas nemokamos aukštojo mokslo trumposios pakopos studijos. Numatoma, kad valstybės finansavimą bakalauro studijoms šiais metais gaus beveik 5 tūkstančiais daugiau stojančiųjų nei pernai. Tam 2020 m. būtų skirta daugiau kaip 13 mln. eurų t. y. 42 proc. didesnė suma nei 2019-aisiais.

2. Valstybinių socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų kompensavimo įstatymo Nr. XII-886 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIIP-1986(5)

Projekte siūloma įtvirtinti teisę gauti neišmokėtą pensijos dalį asmenims, kurie paveldėjimo tvarka perims mirusio asmens turtą. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos skaičiavimais, analogiškam Įstatymo projekto Nr. XIIP-1986(3) siūlymui įgyvendinti papildomai reikėtų apie 29 mln. eurų lėšų.

Vilniaus apygardos administraciniame teisme buvo nagrinėtos kelios administracinės bylos pagal asmenų, mirusių iki Kompensavimo įstatymo įsigaliojimo, paveldėtojų skundus. Teismas priėmė sprendimus skundus atmesti.

3. Viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategija XIIP-3464

Jos tikslas – nustatyti konkrečius išpareigojimus didinti atlyginimus viešojo sektoriaus darbuotojams kitais metais ir atlyginimų augimo kryptį iki 2025-ųjų. Būtina įsivertinti, kada ir kaip bus galima mokėti didesnes algas viešojo sektoriaus darbuotojams. Būtina užtikrinti, kad viešasis sektorius nedidėtų, o mažėtų. Taip pat, kad nyktų toks reiškinys, kaip vadinamieji „tušti etatai“. Tada likusiems darbuotojams ilgalaikėje perspektyvoje bus galima mokėti didesnes algas.

4. Valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio, taikomo 2021 metais, įstatymo projektas (neregistruotas).

Ruošiamasi deryboms dėl kitų metų nacionalinės viešojo sektoriaus kolektyvinės sutarties. Profesinės sąjungos jau pateikė savo reikalavimus. Vienas jų – pareiginės bazinės algos didinimas 10 eurų. Pagal ją skaičiuojami atlyginimai viešajam sektoriui. Dabar labiau reikia vykdyti reformas švietimo, sveikatos ir viešojo administravimo srityse, kurios leistų viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimams didėti ženkliau.

Dar daugiau klausimų kelia kiti reikalavimai – privilegijos numatomos tik profesinių sąjungų nariams. Pavyzdžiui, profesinės sąjungos nori papildomų kasmetinių atostogų dienų savo nariams. Šios privilegijos vieniems diskriminuoja kitus darbuotojus, kurie turės atidirbti už atostogaujančius kolegas. Pagal Darbo kodeksą, kasmetinės atostogos yra skirtos darbuotojui pailsėti ir darbingumui susigrąžinti. Todėl vien narystė profesinėje sąjungoje, kai asmuo gali faktiškai neužsiimti jokia papildoma veikla, nėra pagrįstas ar proporcingas pagrindas skirti papildomą poilsio dieną.

5. Pensijų kaupimo įstatymo Nr. IX-1691 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1360 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (XIIP-4522 - XIIP-4523), kuriuo siūloma reglamentuoti pensijų anuiteto mokėtojo funkcijas, kurias nuo 2020 m. liepos 1 d. atliks Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, nepriklausomo komiteto formavimą, pensijų anuitetų gavėjų turto valdyseną.

Nepriklausomo komiteto formavimas bei anuitetų sistemos įgyvendinimo užtikrinimas pareikalaus biudžeto lėšų ir prisiims rizikas, kurias šiuo kriziniu laikotarpiu reikia naujai įsivertinti. Verta apsvarstyti, ar nereikėtų bent jau laikinai priimti paprastesnius ir pigesnius II pakopos pensijų fonduose sukauptų lėšų išmokėjimo pensijų gavėjams būdus.

IV. Verslo ir gyventojų našta didinantys sprendimai, kurie jau galioja ir kuriuos reikia keisti

Sodros grindys. Nuo 2018 m. sausio 1 dienos įsigaliojusioje Valstybinio socialinio draudimo įstatymo redakcijoje numatytos Sodros įmokų „grindys“, t. y. kad draudėjo mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos už tarnautojus ar darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis ne visą darbo laiką, skaičiuojamos ir mokamos nuo nustatyto darbo užmokesčio, bet ne mažesnio kaip minimalioji mėnesinė alga. (Išimtytys numatytos tik darbuotojams, kurie atitinkamą mėnesį buvo drausti pas kitą draudėją, gavo valstybinę socialinio draudimo senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensiją arba buvo ne vyresni kaip 24 metų.) Mokesčių našta palyginti su mažiausią mėnesinę algą gaunančių darbo užmokesčiu dėl Sodros grindų yra neadekvati. Ypač aktualu, jei tam tikra veikla užsiimančiose įmonėse gali visiškai nelikti darbo arba smarkiai sumažėti darbo apimtis, ir su darbuotojais būtų deramasi dėl darbo laiko normos pakeitimo numatant mažesnę darbo laiko normą.